

Oljutalvið

Oddagrein

ONKUR av okkara eldru politikarum plagdi at siga »Mangir leikir í longum talvi«. Talvið um oljuna er á altjóða støði og hartil langt.

OKKARA oljutalv byrjaði so spakuliga fyrst í 90'unum. Sum í veruligum talvi, so eru fyrstu leikirnir av ógvuliga stórum týðningi. Landsstýrið, ið var til 1994, opnaði føroyska oljutalvið. Hetta gjørdi landsstýrið, hóast ógvusligar umstøður, bæði miðvíst og meistarliga.

SETT varð oljuráðleggingarnevnd við altjóða viðurkendum føroyskum formanni. Farið varð undir at byggja eina umsiting upp, ið bæði kundi umsita innanlendis og verða mett sum dygdargóð úteftir. Hetta eydnaðist við góðum úrsliti, so fyrstu leikirnir í føroyska oljutalvinum eydnaðust til fulnar.

Í 1997 skuldi so sambandsløgmaðurin telva viðari. Í ráðaloyti gjørdi hann, sum so mangur vánaligur telvari undan honum hevur gjørt, hann koppaði talvborðinum. Formaðurin í oljuráðleggingarnevndini koyrdur til hús og oljufyriritingin koyrd undir tinganesbyrokratíð ið eitt stýri, ið avgjørt ikki hevur markerað seg sum progressivt hvørki heima ella úti. Snøgt sagt í altjóða høpi ein púra hópseigs gerð. Teir, sum sita hinumegin borðið í oljutalvinum, undrast. Slík gerð átti ikki at komið fyr í einum vestureuropeiskum landi.

NÚVERANDI samgonga sær út til at hava fingið talvborðið upp á pláss aftur. Fyrrverandi formaðurin í oljuráðleggingarnevndini er komin inn í hitan aftur. Vit hava fingið ein oljumálaráðherra, ið vit meta sum avgjørt positivt. Men hann hevur í veruleikanum einki fólk, ið hann kann kalla sín umsiting. Hinumegin borðið í oljutalvinum sita altjóða oljufeløgini og síggja, at borðið er komið upp á pláss aftur. Tey síggja ein oljumálaráðherra, ið skal telva við fólk, ið hevur øll møguleg onnur ting at arbeiða við enn olju. Onkur situr við Smyrlum og Másum, onkur við Bergholum, onkur við laksum osfr. Hetta er synd og spell.

OLJUTALVIÐ *skulu* vit vinna, tí má oljumálaráðharrin fáa møguleika at gera sterkastu uppstilling og hana fær hann ikki, uttan vit fáa eina oljufyririting burturav.

TINGANESUMSITINGIN maktar ikki uppgávuna, hon hevur einki trúvirði og als ikki, um vit taka fiskimálastýrið frá – í altjóða høpi.

TAÐ er at spæla hasard við framtíðini at halda fram á Edmundsa leið í hesum spurningi.

Sosialurin

Rímulig figgjarlóg, men uttan visið

– sigur Dan R. Petersen, sum leggur afturat, at hækkaði samgongan pensiónir og inntøkurtrygd hjá fiskivinnuni, so var hon enn betri

Sum annar av umboðum javnaðarflokksins í vinnu-nevndini skal eg í høvuðsheitum halda meg til grein 5: Fiskivinna, sum eisini fevnir um sjóvinnu og til grein 6: Vinnu. Samlaða uppskotna jättanin til hesa greinina er slakar 209 mió. kr.

Vinnuálini fevna um umhvørvi og orku, ráveinsvinnu, landbúnað, aling, handil og vinnu annars, samferðslu og samskipti og arbeiðsmarknað. Á figgjarlógargruppskotinum mælir landsstýrið til at jätta slakar 240 mió. kr. til hesi málini. Av tí at samskiptismálini, sum nakað nýtt, nú eru lögð saman við vinnuálinum, ber ikki so væl til at sammeta uppskotnu jättanina til jättanina í verandi figgjarári ella í undanfarna ári.

Á grein 5 síggja vit at landsstýrið hevur skotið upp at skerja jättanina til inntøkurtrygd hjá fiskimonnum. Sambært roknskapinum fyri 1997 var nýtslan 71,1 mió. kr. í fjór og í verandi ári eru jättaðar 75 mió. kr. Á uppskotinum fyri 1999 verður mælt til bert at seta 50 mió. av til inntøkurtrygd og tað eru vit í javnaðarflokkinum alt annað enn fegin um.

Viðmerkingarnar til rakstrarstjóð síga onki um, hvat orsøkin er til, at inntøkurtrygdin hjá fiskimonnum verður skerd við einum heilum trýðing. Er orsøkin ein óvirkis meting av tørvinum í 1999 ella ætlað landsstýrið at broyta lógargrundarlagið, sum ávíkavist er lóg um minstuløn, dagstund og minstaforvinnu og lóg um mánaðarløn minstaforvinnu til útróðarmenn? Eg vóni at figgjarnevndin hyggur nærri at hesi jättan, við tí fyrri eyga, at inntøkurtrygdin hjá fiskimonnum ikki verður enn veri í ár enn í fjór.

Tá vit hyggja at jättanini til sjúkratrygd hjá fiskimonnum, kunnu vit somuleiðis staðfesta, at tann jättanin eisini verður skerd. Landsstýrið mælir til at jätta 6 mió. kr. til nevnda endamálið. Í figgjarárinum 1998 er jättanin til sjúkratrygd 8 mió. kr. og hyggja vit at roknskapartølunum fyri 1997, so síggja vit, at samlaða nýtslan í fjór var meira enn 8,6 mió. kr. Hetta er tí eisini eitt mál, sum figgjarnevndin eigur at hyggja nærri at, nú figgjarlógargruppskotið verður beint í nevndina til viðari viðgerð.

Av øðrum jättanum til fiskivinnuna kann eg nevna varðveitan av fjølbroyttum flota. Her verður skotið upp at hækka jättanina munandi. Í 1997 var nýtslan góðar 1,5 mió. kr. Í verandi figgjarári eru 3 mió. kr. jättaðar til hesa endamálið. Men á uppskotinum fyri 1999 mælir landsstýrið til

at jätta 8 mió. kr. At føroyska vinnulívið, og eisini okkara høvuðsvinna, er alt ov einstátt, er tíverri ein veruleiki. Tí er tað at fegnast um at meiri peningur verður jättaður til tess at varðveita ein fjølbroytt flota.

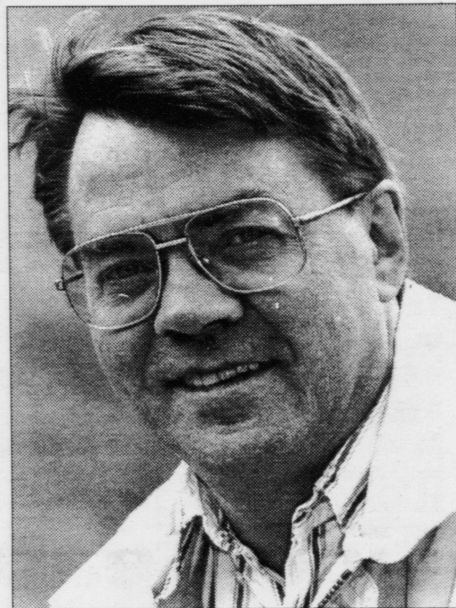
Undir grein 5 hava vit eisini eina jättan til fiskivinnu-menning á landi. Eftir uppskotinum hjá landsstýrinum verður stuðulin øktur við 5 mió. kr. komandi ár. Landsstýrið mælir til at seta 17 mió. kr. av til endamálið. Í verandi figgjarári er jättanin til fiskivinnu-menning á landi 12 mió. kr. Roknskapartølini fyri 1997 vísa, at í fjór var nýtslan á hesum rakstrarstjóð slakar 4,9 mió. kr. Sammett við nýtsluna í fjór er talan um eina nógv økta jättan. Eg taki undir við og fegnast um, at landsstýrið er sinnað at jätta meira til hesa endamálið, soleiðis at vit vónandi fáa meira burtur úr okkara rávøru.

Undir grein 6: vinnuálin verður skotið upp framhaldandi at veita stuðul til umhvørvisverndartiløk og til reinsan av spillloju. Talan er um ávíkavist 1,2 mió. og 2,3 mió. kr. Báðar jättanir eru óbroyttar í mun til verandi figgjarár og framskrivingarnar benda á, at landsstýrið eisini tey komandi árinu ætla at mæla til somu jättan. Hetta er skilgjøtt, men spurningurin er, um tørvurin á peningi til hesi endamálið ikki gerst størri um so verður, at ein føroysk oljivinna gerst veruleiki.

Annars havi eg biðið merki í, at nettojättanin til ráveinsvinnuna er óbroytt, at landbúnaðarstundningurin somuleiðis er óbroyttur og at jättanin til havbúnaðarroyndir eisini verður óbroytt. Til havbúnaðarroyndir verður skotið upp at jätta 14,6 mió. kr. Hetta er tað sama sum í 1998. Hyggja vit at roknskapartølunum fyri 1997, síggja vit, at nýtslan í fjór bert var 1,4 mió. kr. Sæð í mun til nýtsluna í 1997, er talan um ein stóran vøkstur, men hetta er eitt sera áhugavert og týðningarmikið øki, sum vit eiga at jätta pening til.

Undir jättanini til nýggjar landsvegir havi eg staðfest, at landsstýrið mælir til, at 4,3 mió. kr. verða jättaðar til vegstrekkið millum Skálabotn og Gøtueið. Árin frammanundan hevur verið arbeitt við at breiðka og gera vegin millum Fjarðar av nýggjum. Arbeidið úr Skálafirði á Gøtueið er eitt framhald av vegagerðini millum Fjarða. Tá hetta strekkið er gjørt, hava vit ein góðan veg úr Havn, líka til Gøturnar, Leirvíkar og Fuglafirðar. Jättanin í verandi figgjarári er 4,3 mió. kr. og sama upphædd er skotin upp til næsta ár.

Til fast samband um Vest-

mannasund mælir landsstýrið til at jätta 20 mió. kr. í 1999. Í 1997 var jättanin 10 mió. og í 1998 vórðu 10,3 mió. kr. jättaðar. Tey undanfarna árinu varð peningurin settur í grunn. Nú verður skotið upp at nýta jättanina til keyp av rýta, lutabrøvum o.a. Um hetta er tann rætti vegin at ganga, skal eg ikki taka støðu til nú. Men eg taki av fullum huga undir við, at vit nú fara undir at gera fasta sambandið um Vestmanna-sund.

Á almannatøkinum má eg harmast um, at tølina á figgjarlógargruppskotinum hjá landsstýrinum óga ábending geva um, at landsstýrið fer at leggja uppskot fram á ting um at hækka tær sosialu pensiónirnar. Eg hugsi um fólkapensiónina, avlámispensiónina, einkjupensiónina og aðrar almannaveitingar. Tær sosialu pensiónirnar í Føroyum eru afturútsigldar. Vit eru eftirbátur á hesum øki. Tað vita øll. Spurningurin er, um vit hava vilja at gera nakað við málið.

Í seinastu tingsetu legði táverandi landsstýrismaðurin í almannamálum, Kristian Magnussen, fram uppskot um javning av almannaveitingum, og minnst er rætt, vildi tað uppskotið, um tað varð samtykt, økt veitingarnar 22 til 23 mió. um árið. Uppskotinum um sosialar pensiónir var talan um einar 6 til 7 mió. kr. Samanlagt er talan sostatt um nærum 30 mió. kr. Men orsakað av løgtingsvalinum dattu hesi bæði málini burtur.

Vit eiga at seta okkum fyri, at allar tær sosialu pensiónirnar verða hækkaðar, og samstundis eiga vit at menna arbeiðsmarknaðareftirlønargrunnin, soleiðis at gjaldið úr samhaldsfasta um ikki so nógv ár, verður á sama støði sum grundupphæddin í fólkapensiónini og tað við síga umleið 3.500 kr. um mánað. Vit hava skyldu at tryggja teimum gomlu í Føroyum sømulig kor. Alt annað er skomm og vanæra fyri føroyska samfelagið.

Vit kunnu ikki loyva okkum at tosa um fullveldi, suveren stat og føroyska grundlóg, samstundis sum vit ikki kunnu bjóða tí eldra ættarliðum av føroyingum sømulig kor á ellisárum. Skulu vit raðfesta og velja ímillum fullveldið og trygg ellisár í Føroyum, so eiga vit at raðfesta trygdina á ellisárum og trygdina hjá teimum sjúku og veikum í samfelagnum framum.

Eg skal enda vit at siga, at eg annars taki undir við tí, sum framsögumaður javnaðarflokksins og hini umboðini fyri flokkinn hava ført fram undir umrøðuni av figgjarlógargruppskotinum fyri 1999. Eg mæli til at uppskotið verður beint í figgjarnevndina til viðari viðgerð og eg veit at umboð javnaðarflokksins vil geva málinum eina góða og sakliga viðgerð.

Dan R. Petersen,
tingmaður